

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ

От проф. д.н. Мария Нейкова Кънева, член на научно жури за провеждане на процедура за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.6. Право, научна специалност: Административно право и административен процес, реализирана от Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Основание за изготвяне на настоящата рецензия е Заповед № 149 от 01.03.2023 г. на Ректора на Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“ за провеждане на процедура за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“, докторска програма „Административно право и административен процес“.

Конкурсната процедура се развива в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и в съответствие с изискванията на вътрешната уредба на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

• Информация за дисертанта

Представеният за рецензиране дисертационен труд е разработен от Айнур Джахияевна Наръмбаева. От представената в рамките на конкурсната процедура биография е видно, че кандидатката притежава образователна степен „магистър“ по право от международния Таразкия университет, придобита през 2005 година. От 2008 година заема длъжността „старши преподавател“ в юридическия факултет на Таразкия университет.

Във връзка с разработването на дисертационния труд и с оглед осигуряване на публичност на получените в рамките на дисертационната разработка резултати и приноси, дисертантката е представила за отпечатване и е реализирала 5 (пет) научни публикации.

Впечатление прави, че всички при пет публикации във връзка с дисертационния труд, Айнур Наръмбаева е самостоятелен автор. Статиите обхващат теми насочени към представяне на съотношение и разграничаване на основни понятия като „тероризъм“ и „миграция“, както и очертаване на основни аспекти свързани с регионални проблеми при осъществяването на миграция. В периода 2021-2022 година, публикационната дейност на дисертантката включва и представяне на основните елементи на правно регулиране на миграционния режим в Република Казахстан, като в обхвата на публикации са засегнати и въпроси свързани с кумулативното въздействие на пандемията от КОВИД-19 върху миграционните процеси и дейността по миграция.

Представеният за рецензиране дисертационен труд на докторанта Айнур Наръмбаева, на тема „Административноправен режим на миграцията в Република Казахстан“, е разработен съобразно нормативно установените изисквания.

- **Актуалност и значимост на разработвания научен проблем**

Миграционните процеси в световен мащаб и правната регламентация на международната дейност по предотвратяване и превенция на незаконна миграция са особено актуална тема, включително и в условия на международна военна криза предизвикана от военните действия в Украйна.

С оглед на редица фактори, сред които и географското положение на страната, Република Казахстан е повлияна от динамични миграционни дейности и процеси, включително и във връзка с мобилизиране на военни в държави съседни на воюващите в конфликта страни.

Административно правния аспект на регулиране на миграционни дейности и нормативната рамка в най-общ контекст, е пряко свързан с

изследване и анализиране на възможни перспективи за развитие на правна уредба която да бъде в полза на правоприлагащите органи, изпълнителната власт и гражданското общество не само в Република Казахстан, но и в други държави засегнати от миграционна и бежанска вълна.

Установяването на добре развита и устойчива правна регламентация и нормативна рамка, особено при повишена миграционен натиск, е важен фактор за постигане на стабилност и устойчивост, както в общ план, така и при противодействие на незаконната миграция и регулиране на потоците от бежанци и засилена миграционна вълна.

Представеният дисертационен труд на тема „Административноправен режим на миграцията в Република Казахстан“ представлява цялостна научна разработка, посветена на значими аспекти на обществените отношения, възникващи в сферата на административното рагулиране, международното право и обществените отношения при повишен риск от бежанска вълна и незаконни миграционни процеси както в Република Казахстан така и навсякъде по света.

В дисертационният труд се анализира нормативно правния характер при регулиране на миграционни процеси и необходимост от засилване на механизмите за защита на уязвими лица и групи от обществото.

Във връзка с необходимостта от предприемане на превантивни мерки, допринасящи за сигурността на държавата Казахстан, в дисертационния труд поставя във фокуса на представяне анализ на сложен комплекс от разнообразни процеси, които имат двусмислени последици за страната.

Авторът аргументира разбирането, че миграционните правни отношения не са отделени от реализирането на правото на човека на свободен избор на място на пребиваване. Всяка приемаща държава, следва да гарантира възможност за свободно движение на чужди граждани в страната, както и възможност за напускането ѝ при спазване на правата, за защита на свободите и интересите на гражданите при повишен миграционен риск.

Конкретно по отношение на Република Казахстан авторът е аргументирал извод, че естеството на правоотношенията в тази област се определя от смесен тип, който включва два вида отношения: публично-правни и частно-правни.

Дисертантката умело анализира и представя направена съпоставка на уредбата и регламентацията в Република Казахстан, където по своята същност се наблюдава изоставане от опита на административното и правно регулиране на външната миграция, натрупан от водещите световни сили.

При разработване на представения дисертационния труд, автора залага постигането на цел свързана с изготвянето на анализ на административно-правния режим на миграция в Република Казахстан и определяне на посоките, изискващи неговото подобряване.

Дисертантката умело и категорично формулира като установена необходимост - повишаване нивото и обхвата на регламентация в Република Казахстан на уредбата свързана с регулиране на миграционната дейност и противодействия на незаконната миграция.

Административно-правното регулиране на вътрешната миграция национален контекст, се осъществява в Казахстан чрез мерки, произтичащи от поети от страната международни задължения, както и от спецификата на социално-икономическата и политическата ситуация в Република Казахстан.

Докторантката задълбочено анализира и представя същността и спецификата на процедурите по регулиране на миграционните процеси от

страна на отговорните органи, като в административно-правен аспект, актовете, като общо правило, регулират специфично: процедура за регистрация, условия за преместване на лицата - мигранти, както и нормативно установените условия при които се реализира трудовата миграция в страната.

Заложената от автора цел на дисертационния труд (да анализира, изследва и представи в пълнота административно-правния режим на миграция в Република Казахстан, като едновременно с това бъдат определени и посоките, дейностите и стъпките, които е необходимо да бъдат предприети, с оглед подобряване) е постигнала чрез реализирането на точни и ясни задачи, формулирани изчерпателно в дисертационния труд. Наред с основните задачи, за извършване на анализ на миграционните процеси като обект на административно правно регулиране, дисертантката е формулирала и като важен етап, идентифициране на регионалните проблеми на регулирането на миграционните процеси в страните от общността на независимите държави, с оглед установяване на характеристиките на външната и вътрешната миграция като обект на административно и правно регулиране.

Използваните методи на изследване при разработване на дисертационния труд включват освен друго и методите на анализ и синтез, аналогия, системни методи на изследване и проучване, както и формално-логически и диалектически методи на познание.

- **Обща характеристика и структура на дисертационния труд**

Дисертационният труд е в обем от 244 стандартни страници, в структурно отношение съдържа уводна част (въведение), 3 (три) самостоятелни глави, заключение и библиографска справка на използвани източници.

Библиографията се състои от общо 259 източника, включващи монографични трудове, научни статии и нормативни актове. Впечатление

прави както богатия набор от заглавия и източници, така и обособяването им в три самостоятелни вида, посочвайки ги последователно в самостоятелно обособени групи (според вида на източника).

Сред източниците на позоваване от дисертанта, могат да бъдат открити нормативни вътрешноправни и международноправни актове, както и научни и литературни източници.

Използваните методи при разработване на дисертационния труд са прецизно подбрани и правилно използвани. Методите на изследване взаимно се допълват, което позволява информацията да бъде многостранно оценена.

В рамките на дисертационния труд е разработен правен анализ на механизмите за превенция и противодействие на миграцията както и нормативна защита на субекти при осигуряването на хуманитарен статут и бежански статут.

Обърнато е внимание на различни по естество правни принципи при осъществяване на специфична дейност по незаконна миграция, в контекста на националното законодателство в Република Казахстан както и с оглед широкообхватен международноправен план при наблюдение и въздействие на външната миграция.

Глава I от дисертационния труд разкрива общата нагласа на обществото и разбирането на миграционните процеси като цяло, както и на правното регулиране на миграционната дейност в Република Казахстан.

Дисертантката умело и аргументирано насочва вниманието към въпроса за различните измерения на миграцията. Извежда на преден план заключението, че формирането на механизма на правно регулиране на миграционния процес е необходимо да се вземе предвид социалният аспект на миграцията.

Анализирани са и са представени специфичните норми на националното законодателство, въз основа на които се базира в основа степен миграцията на населението в Република Казахстан.

В самостоятелно обособена глава (глава II) в дисертационния труд се представени от национално правна гледна точка, административно регулаторните принципи и основи на законодателната рамка в Казахстан. От гледна точка на обекта на правно регулиране, миграционните процеси са широкообхватно представени, като проучването е фокусирано гласно върху организационна, управленска, изпълнителна и административна, дейност, нормативно заложена и стриктно осъществявана от органи и служители на изпълнителната власт.

Авторът успява приемливо да подкрепи и наведе доводи в подкрепа на виждането, че съдържанието на административното и правното регулиране на миграционните процеси е дейността на органите и служителите на изпълнителната власт, които регулират обществените отношения, възникващи в хода на реализирането на правата на мигрантите на свобода на движение на територията на Република Казахстан и избора на място на пребиваване в рамките на страната.

В представения сравнителен и правен анализ е направен паралел между националната правна рамка на уредба в Република Казахстан с правната регламентацията в международен и световен план.

Основни аспекти очертаващи обхвата на изследването при разработване на темата включват въпроси отнасящи се до контролиране на санитарно-епидемиологичната ситуация в Република Казахстан, като едновременно с това е формулирана от страна на дисертантката препоръката да се отмени съществуваща законова норма, като се установи, че медицинските документи на практика се подават от мигрантите директно със заявление за издаване на разрешение за работа, като в тази връзка дисертантката изразява своето лично мнение относно необходимостта от отпадане приложимостта и съответно действието на част от правната регулация в определени нейни аспекти и с оглед облекчаване на административните процедури и утежнения.

Третата глава от дисертационния труд е специално насочена към основните аспекти при превенция на тероризма, в контекста на

функционирането на наказателно правната политика в Република Казахстан.

Като положителен може да бъде оценен направения в рамките на дисертационния труд подробен анализ на регулаторните механизми за установяване и гарантиране упражняването на права и защитата на основни интереси по отношение на външната трудова миграция, като особено внимание е отделено на необходимостта от механизъм, чрез който новосформирани държави могат да осъществяват ефективно сътрудничество по теми от същността на въпроса за трудовата миграция.

Въз основа на направеното научно изследване, в контекста на разработка на дисертационния труд е разкрита система от държавни органи.

Приложението на съществуващата нормативна уредба, има отношение към действието на определени области на миграционната и правната политика, както и могат да имат непряко въздействие върху публичната администрация в областта на миграцията.

- **Характеристика на приносите в дисертационния труд**

Представеният дисертационен труд има високо практическо значение и принос в изследването и систематизирането на регулаторни механизми свързани с процеси и дейности по миграция и превенция на тероризъм.

Айнур Наръмбаева проучва и представя световни международни и национално правни стандарти и практики в Република Казахстан свързани с възникване и реализиране на регулаторна дейност в сферата на миграцията и превенцията от осъществяване на терористични актове, както и реализиране на отделни видове отговорност в тази връзка.

Представеният дисертационен труд разкрива научни приноси, като той има характер на оригинално научно-приложно изследване, основано на задълбочен теоретичен анализ и практическо изследване на ключови институти свързани с пригодност и резултатност в прилагането на механизми заложи в регулаторната рамка по отношение на миграцията.

Авторът проявява самостоятелно отношение към изследваната проблематика и умее да аргументира собствени тези. При разработване на дисертационния труд е използван богат научен апарат, а позоваването и цитирането на източници е точно и добросъвестно.

- **Оценка за автореферата**

Към дисертационния труд е изготвен и представен автореферат, който е с обем от 31 страници. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието ѝ.

Представено е кратко изложение на дисертационния труд, като е акцентирано главно върху постигнатите резултати, направените изводи и заключения.

Общата ми оценка за автореферата е, че той представя конкретно с необходимата яснота основните моменти от дисертационния труд.

- **Препоръки**

Препоръчвам на дисертантката, с оглед значимостта и актуалността на разработената в рамките на дисертационния труд тема, в бъдеще да разшири обхвата на изследване, като проучи, анализира и представи практическите ползи от прилагането на адекватни административно правни механизми за превенция и противодействие на миграцията - не само с акцент върху националните аспекти, но също и влиянието на административно правната реформа върху международните процеси свързани с движението на хора и противодействие на незаконната миграция през призмата нормотворчество и административно правното регулиране.

- **Заключение**

Предвид изпълнението на всички нормативно установени изисквания за разработване и защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно изискванията на ЗРАСРБ,

и на Правилника за неговото прилагане, и с оглед на цялостната оценка на посочените по-горе приноси в представения дисертационен труд, **давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен “доктор” на Айнур Джахияевна Наръмбаева** в професионално направление 3.6. „Право”, докторска програма „Административно право и административен процес“.

24.03.2023 г.

Рецензент:

Проф. д.н. Мария Нейкова